

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM – PIERWSZY WĘGIERSKI UNIWERSYTET

Historia Uniwersytetu w Pécsu sięga XIV wieku. Założony w 1367 roku przez króla Ludwika I – zwanego na Węgrzech Wielkim (Nagy Lajos), a w Polsce Węgierskim – uniwersytet był pierwszą węgierską instytucją, która kształciła studentów na poziomie uniwersyteckim. Co spowodowało, że mimo tak dużej „konkurencji”, bo przecież w bliskiej odległości istniały chociażby uniwersytety w Wiedniu, Pradze czy Krakowie, podjęto decyzję o założeniu uczelni na Węgrzech? Na brak ośrodków oferujących kształcenie na Węgrzech nie można było narzekać, warto choćby wspomnieć o założonym na początku XIV wieku w Budzie Studium Generale.

Zastanawiający jest fakt, że król podjął decyzję, że pierwszy węgierski uniwersytet zostanie założony w odległym, położonym na południu Węgier Pécsu, a nie w stolicy. Dlaczego wybór padł na Pécs? Za panowania Ludwika Węgierskiego Pécs przeżywał swój złoty wiek. Był nie tylko jednym z najstarszych biskupstw, ale w ówczesnych czasach jednym z największych i najbogatszych miast. Ważnym argumentem był fakt, że Pécs posiadał mennicę (na 700 miast węgierskich tylko dziewięć posiadało własną mennicę). Pod względem zamożności biskupstwo zajmowało drugie miejsce, zaraz po arcybiskupstwie w Ostrzyhomiu. W założonym przez króla świętego Stefana w 1009 roku biskupstwie decydującą rolę odgrywał kler katolicki, propagator nauki i oświaty. Miasto miało szczęście, bo żył w nim jeden z najbardziej utalentowanych biskupów-dyplomatów Vilmos. Pełniąc funkcję podkanclerza, wielokrotnie przebywał w Pradze, stąd też dobrze znał słynny Uniwersytet Praski. Zdawał sobie sprawę z ogromnej wagi założenia na Węgrzech uniwersytetu, dlatego poczynił ku temu stosowne kroki.

Nie tylko zyskał poparcie węgierskiego króla, ale mógł też liczyć na wsparcie ze strony króla czeskiego Karola IV i jego kanclerza Johanna von Neumarkta. Na prośbę Ludwika Węgierskiego papież Urban V 1 września 1367 roku podpisał dokument zezwalający na powstanie uniwersytetu, na którym odbywałoby się kształcenie na wszystkich kierunkach, pomijając jednak teologię. Uniwersytet wzorowany był na Uniwersytecie Bolońskim. Obowiązek organizacji i prowadzenia uniwersytetu został powierzony biskupowi Vilmosowi i jego następcom, przy ścisłej współpracy z zakonem dominikanów, który nie tylko na Węgrzech, ale i w innych częściach Europy pełnił znaczącą rolę w oświacie. Biorąc pod uwagę powyższe założenia, oczywiste było, że siedzibą uniwersytetu stał się pałac biskupi.

Ze skąpych źródeł, które się zachowały, znamy nazwisko jednego z następców biskupa Vilmosa, arcybiskupa Bálinta Asániego, a jedynym znanym nam ze źródeł profesorem prawa był Galvano di Bettino, *doctor decretorum* (znany też jako Galvano di Bologna).

Uniwersytet miał przed sobą wysokie cele, jednak kilka lat po założeniu zaczął, niestety, podupadać. Istnieją przypuszczenia, że to ożywione i wzrastające zainteresowanie atrakcyjnym uniwersytetem w Pradze było jedną z głównych przyczyn zauważalnego zjawiska, jakim było zmniejszenie liczby studentów. Dane źródłowe

w pewnym sensie potwierdzają to przypuszczenie. Wiemy, że w 1374 roku na Uniwersytet Praski został przyjęty János Budai, a w latach 1385–1399 pięciu studentów pochodzących z Pécsu uczęszczało na praski wydział humanistyczny. Wraz ze śmiercią wielkich protektorów uniwersytet przestał się rozwijać. Po śmierci Ludwika Węgierskiego dwór odwrócił się od Pécsu. Za panowania Zygmunta Luksemburczyka istniała jeszcze „scola”, która była pozostałością po uniwersytecie.

Mimo że powstanie Uniwersytetu w Pécsu sięga XIV wieku, wielu badaczy twierdzi, że jego tradycje są raczej wirtualne, gdyż przez wiele lat historycznych zawirowań nie prowadził on żadnej działalności. Dopiero od końca XVIII wieku ponownie rozpoczął kształcenie, a na poziomie uniwersyteckim jeszcze później, dokładnie w 1923 roku, kiedy uniwersytet z Pozsony został przeniesiony do Pécsu. Warto wspomnieć, że od 1982 roku Uni-

wersytet został nazwany imieniem Janusa Pannoniusa, który był jednym z najwybitniejszych biskupów, słynnym propagatorem renesansu na Węgrzech. W 2000 roku, ze względu na proces integracji, nazwa została zmieniona na Pécsi Tudományegyetem (PTE).

Profesor Emil Fischer w słowie wstępnym do książki *Egyetemünk története* napisał, że naród węgierski nie miał szczęścia do zakładania uniwersytetów i innych ośrodków kształcenia, gdyż żaden z nich nie zdołał utrzymać swojej ciągłej działalności. Nomen omen to stolica była potrzebna, aby uniwersytet „poczuł się jak u siebie

w domu”, bo dopiero uniwersytet powstały w Peszcie, dzisiaj noszący nazwę Uniwersytetu Loránda Eötvösa (Eötvös Loránd Tudományegyetem), zdołał się utrzymać.

Obecnie Uniwersytet w Pécsu jest największą instytucją oświatową na Węgrzech, w której odbywa się kształcenie na poziomie wyższym – ponad 31 tysięcy studentów i około dwóch tysięcy wykładowców. Szeroka oferta w zakresie wyboru kierunków kształcenia sprawia, że z roku na rok ma coraz więcej słuchaczy. Poza Pécssem Uniwersytet posiada swoje jednostki w Szombathely, Szekszárdzie, Kaposvárze i Zalaegerszeg.

Mimo wielu trudności w utrzymaniu ciągłości kształcenia Uniwersytet istnieje i niezaprzeczalnie jest jednym z najstarszych uniwersyte-
tów w Europie Środkowej.

Herb Uniwersytetu w Pécsu

Budynek Uniwersytetu w Pécsu

Lidia Żołnierek

lektor w Katedrze Filologii Węgierskiej UJ